

УДК 351.811.12

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВАДЖЕНЬ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЯКІ ПЕРЕДБАЧЕНА СТАТТЕЮ 130 КОДЕКСУ УКРАЇНИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

В'ячеслав ГАРКУША,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ**SUMMARY**

The features of the proceedings in cases of administrative violations, responsibility for which the Article 130 of the CAO revealed gaps of regulations governing the prosecution for driving while intoxicated. Police analyzed the error in the design of materials on administrative offenses under Article 130 CAO, including a review of the state of drug intoxication or being under the influence of drugs that reduce attention and reaction time, as well as court decisions on the outcome of cases on administrative offenses on Article 130 of the CAO taken in violation of applicable law. The proposals on improvement of law enforcement in this area.

Key words: proceedings in cases of administrative offenses examination for intoxication, vehicle drivers.

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто особливості проваджень у справах про адміністративні правопорушення, відповідальність за які передбачена статтею 130 Кодексу України про адміністративні правопорушення, виявлено прогалини нормативно-правових актів, що визначають порядок притягнення до відповідальності за керування транспортним засобом у стані сп'яніння. Проаналізовано помилки поліцейських, допущені під час оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення, передбачені статтею 130 Кодексу України про адміністративні правопорушення, зокрема проведення огляду на стан наркотичного сп'яніння або перебування під дією лікарських препаратів, що знижують увагу і швидкість реакції, а також рішення судів за результатом розгляду справ про адміністративні правопорушення за статтею 130 Кодексу України про адміністративні правопорушення, які приймаються з порушенням чинного законодавства. Надано пропозиції щодо вдосконалення правозастосовної практики в цій сфері.

Ключові слова: провадження в справах про адміністративні правопорушення, огляд на стан сп'яніння, водії транспортних засобів.

Постановка проблеми. Резонансні дорожньо-транспортні пригоди, які трапляються за участю водіїв у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їхню увагу і швидкість реакції, а також значна кількість правопорушень, передбачених статтею 130 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), призвели до того, що Верховна Рада Законом України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності за керування транспортними засобами у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції» [1] значно посилила санкції зазначеної статті.

Але наявність прогалин у законодавстві, помилки поліцейських, допущені під час оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення, передбачені статтею 130 КУпАП, неправильне розуміння судами окремих норм, що регламентують провадження в справах про вказані адміністративні правопорушення, дають змогу уникати правопорушникам відповідальності. Це вимагає додаткового дослідження особливостей проваджень у справах про адміністративні правопорушення за статтею 130 КУпАП.

Актуальність теми. Питанням провадження в справах про адміністративні правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху приділялось багато уваги, зокрема, такими вченими, як В.Б. Авер'янов, О.М. Бандурка,

Ю.П. Битяк, В.М. Бевзенко, А.В. Гаркуша С. М. Гусаров, І.П. Голосніченко, Т.О. Гуржій, С.М. Гусаров, В.В. Доненко, В.В. Донський, В.В. Єгупенко, Т.О. Коломоєць, С.А. Комісаров, В.М. Лозовий, М.В. Лошицький, О.Л. Міленін, Т.П. Мінка, В.А. Мисливий, Р.В. Миронюк, Р.С. Мельник, Р.І. Михайлов, О.В. Негодченко, А.М. Подоляка, В.Й. Развадовський, О.Ю. Салманова, О.В. Собакарь та ін. Проте, враховуючи зміни адміністративного законодавства, це питання потребує додаткового вивчення.

Метою статті є розгляд особливостей проваджень у справах про адміністративні правопорушення, відповідальність за які передбачена статтею 130 КУпАП; виявлення прогалин нормативно-правових актів, що визначають порядок притягнення до відповідальності за керування транспортним засобом у стані сп'яніння; пропонування заходів щодо вдосконалення правозастосовної практики в цій сфері.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основним законодавчим нормативно-правовим актом, що визначає порядок притягнення до відповідальності осіб, які керували транспортним засобом у стані сп'яніння, є КУпАП [2]. Окрім загальних статей, що регламентують порядок провадження в справах про адміністративні правопорушення, варто виділити норми, що визначають особливості проваджень у справах про адміністративні правопорушення, передбачені статтею 130 КУпАП, статтею 265-1, яка передбачає тимчасове вилучення посвідчення водія, статтею 265-2, якою регламентується порядок тимчасово-

го затримання транспортних засобів, а також статтею 266, що встановлює підстави та порядок відсторонення осіб від керування транспортними засобами й огляд їх на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їхню увагу і швидкість реакції.

До підзаконних нормативно-правових актів, які регламентують порядок провадження в справах про адміністративні правопорушення, передбачених статтею 130 КУпАП, варто зарахувати інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі [3], про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, і проведення такого огляду [5].

Стаття 130 КУпАП передбачає відповідальність водіїв транспортних засобів за керування транспортним засобом або в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння, або під впливом лікарських препаратів, що знижують їхню увагу і швидкість реакції, а так само за відмову особи, яка керує транспортним засобом, від проходження відповідно до встановленого порядку огляду на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо вживання лікарських препаратів, що знижують увагу і швидкість реакції.

Як показує практика, існують випадки, коли водій транспортного засобу відмовляється від проходження огляду на стан сп'яніння в закладі охорони здоров'я, про що поліцейський у присутності двох свідків складає протокол про адміністративне правопорушення, але під час розгляду справи в суді надає довідку лікаря, відповідно до якої ця особа на час огляду не перебувала в стані сп'яніння. Суд, ураховуючи зазначену довідку, а також те, що огляд був зроблений у закладі охорони здоров'я не пізніше ніж протягом двох годин із моменту виявлення відповідних підстав, закриває провадження за відсутністю складу адміністративного правопорушення.

Уважасмо, що така практика не відповідає чинному законодавству, адже частина 4 статті 266 КУпАП передбачає, що огляд у закладі охорони здоров'я та складення висновку за результатами огляду проводиться в присутності поліцейського. Отже, якщо водій, який має ознаки алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння та на вимогу поліцейського відмовився від проходження огляду на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських засобів, що знижують увагу і швидкість реакції, у встановленому порядку в присутності двох свідків, є підстави для складення поліцейським протоколу про адміністративне правопорушення, передбачене статтею 130 КУпАП. Далі, якщо водій проходить огляд із порушенням визначеної в частині 4 статті 266 КУпАП процедури – це не є підставою закриття судом справи про адміністративне правопорушення, а якщо таке відбулось, то уповноваженому органу Національної поліції потрібно оскаржувати таке рішення суду, адже воно не відповідає чинному законодавству.

Наступне проблемне питання оформлення адміністративних матеріалів за статтею 130 КУпАП щодо водія транспортного засобу, який знаходиться в стані наркотичного сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують швидкість реакції, полягає в тому, що на

місці зупинки транспортного засобу провести огляд водія поліцейський не має можливості через відсутність відповідних технічних засобів. Тому огляд проводиться тільки в закладі охорони здоров'я. Але результати такого огляду отримати відразу не має можливості. У кращому випадку результати огляду надходять до відповідного підрозділу Національної поліції через дві-три доби. Виникає питання: як у такому разі бути з відстороненням водія від керування транспортним засобом, тимчасовим затриманням транспортного засобу, адже в особі є ознаки сп'яніння й допуск його до керування транспортним засобом може бути небезпечним не тільки для нього, а й для інших учасників дорожнього руху?

Практика йде по-різному. В одних випадках поліцейські після проведення огляду водія транспортного засобу відпускають водія й допускають його до керування транспортним засобом, в інших – навіть складають протокол про адміністративне правопорушення за керування транспортним засобом із ознаками алкогольного сп'яніння, а якщо висновок огляду не підтвердив стан сп'яніння, скасовують протокол.

Таку практику вважаємо неправильною, тому що вона не відповідає чинному законодавству. Адже, відповідно до статті 254 КУпАП, про вчинення адміністративного правопорушення складається протокол уповноваженою на те посадовою особою. Якщо ж водій транспортного засобу, який має ознаки сп'яніння, не відмовився від проходження огляду та якщо не відомі результати огляду, то відсутній склад адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 130 КУпАП, а отже, і протокол про адміністративне правопорушення не можна скласти. Застосування заходів забезпечення провадження, таких як відсторонення водія від керування транспортним засобом, тимчасове вилучення посвідчення водія, тимчасове затримання транспортного засобу, в таких випадках також є незаконним, адже, як уже визначено, на цьому етапі відсутній склад адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 130 КУпАП. Поліцейський може лише пропонувати особі передати керування транспортним засобом особі за її вибором, яка має посвідчення водія на право керування транспортним засобом відповідної категорії та не знаходиться в стані сп'яніння.

Неправильною є практика, коли після надходження висновку лікаря, в якому підтверджено стан сп'яніння особи, поліцейський складає протокол про адміністративне правопорушення без присутності зазначеної особи. Відповідно до статті 256 КУпАП, протокол підписується особою, яка його склала, й особою, яка притягається до адміністративної відповідальності. У разі відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, від підписання протоколу, в ньому робиться запис про це. Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право подати пояснення й зауваження щодо змісту протоколу, що додаються до протоколу, а також викласти мотиви своєї відмови від його підписання. Також особі роз'яснюються її права й обов'язки, передбачені статтею 268 КУпАП, про що робиться відмітка в протоколі. Отже, присутність особи під час складання щодо неї протоколу є обов'язковою.

Висновки. Отже, розглянувши особливості провадження у справах про адміністративні правопорушення, відповідальність за які передбачена статтею 130 КУпАП, можемо визнати неправомірною практику закриття провадження судами, коли водій транспортних засобів, щодо яких складено протокол про адміністративне правопорушення за відмову від проходження в установленому порядку огляду на стан сп'яніння в присутності двох свідків протягом двох годин із моменту виявлення поліцейськими підстав

для проходження такого огляду, проходять його в закладах охорони здоров'я самостійно без участі поліцейських. Це суперечить частині 4 статті 266 КУпАП.

Також неправомірно потрібно вважати практику складення протоколу про адміністративне правопорушення за статтею 130 КУпАП після проходження огляду в закладі охорони здоров'я, але до отримання висновку з результатами стану особи, а так само складення протоколу без присутності особи, яка притягається до відповідальності. Вирішити наявну проблему оформлення матеріалів про адміністративне правопорушення, передбачене статтею 130 КУпАП, можна шляхом запровадження практики експрес-тесту на встановлення стану наркотичного сп'яніння в закладах охорони здоров'я з винесенням відповідного висновку, на підставі якого поліцейський приймав би відповідне рішення в справі про адміністративне правопорушення.

Список використаної літератури:

1. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності за керування транспортними засобами у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції : Закон України від 07.07.2016 [Електрон-

ний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1446-19/para8#n8>.

2. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – № 51. – Стаття 1122.

3. Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 07.11.2015 № 1395 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1408-15/print1446483519289608>.

4. Про затвердження Інструкції про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції : Наказ Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства охорони здоров'я України від 09.11.2015 № 1452/735 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1413-15>.

5. Про затвердження Порядку направлення водіїв транспортних засобів для проведення огляду з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, і проведення такого огляду : Постанова Кабінету Міністрів України від 17.12.2008 № 1103 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1103-2008-%D0%BF>.